Сексуална активност становништва Србије

К. Јоцић Савић,¹ М. Обрадовић,² В. Хорозовић,³ П. Перуновић,⁴ М. Обрадовић,⁵ Р. Голијанин⁶

Sexual Activity of Population in Serbia

K. Jovic Savic, M. Obradovic, V. Horozovic, P. Perunovic, M. Obradovic, R. Golijanin

Сажетак. Сексуална активност становништва, посебно омладине, вишеструко је значајна за здравље народа. Почетак сексуалних односа стално се помера ка млађем узрасту.

Циљ рада јесте да се сагледа сексуална активност становника Србије и то по полу, узрасту, територијама, месту боравка, нивоу образовања и имовинском стању.

У реализацији циља коришћен је метод анкетног истраживања, односно коришћени су подаци истраживања које је спровео Институт за јавно здравље Србије 2000. и 2006. године.

Резултати истраживања су показали да се искуства у предигри сексуалног односа – грљење, љубљење и мажење, стичу веома рано, чак од десете и расту до 14. године, а касније опадају. Сексуалне односе има 91% становника, а са истополним партнером 2,4%, док са нерегуларним партнером има 7,6% становника. У први сексуални однос омладина најчешће ступа у 17. години, а те односе има 56,2% младих. Ступање у сексуалне односе расте са степеном образовања и са имовинским стањем.

У сексуалне односе се најчешће ступа из љубави и зато што је то учинила већина из друштва, затим због физичке привлачности и што сматрају да је време за то. Не ступају у сексуалне односе јер сма-

Summary. Sexual activity of population, especially young people, is multiply significant for the population's health status. The beginning of sexual intercourses is constantly moving toward the younger age.

The aim of the paper is observing the sexual activity in Serbia's population according to gender, age, territory, place of living, level of education and material status.

Accordingly, the Institute of Public Health of Serbia made a survey in the whole territory of Serbia in 2000 and 2006.

The results have shown that the experience in the sexual intercourse prelude such as embrace and kissing is acquired at an early age: at age of 10 increasing until the age of 14; thereafter the line is decreasing.

The 91% citizens have the sexual intercourses. The sexual intercourses with the same gender have 2, 4% citizens, whereas 7, 6% citizens have sexual relations with irregular partner.

The first sexual experience is acquired at the age of 17. Those intercourses have 56.2% young people have such intercourses. The beginning of sexual life is rising with educational level and material status.

The reason of beginning of sexual life is love and because most of the friends have already entered into, the physical attraction and just the time for it. The reason for non-beginning of

¹ Др Каја Савић Јоцић, Клиничко болнички центар „Земун“.

² Мр сц. мед. Маријола Обрадовић, Завод за здравствену заштиту радника "Железнице Србије", Београд.

³ Мр сц. мед. Весна Хорозовић, Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Београд.

⁴ Предраг Перуновић, дипл. економ., Министарство здравља Србије.

⁵ Др сц. мед. Милутин Обрадовић, приватник, Београд.

⁶ Доц. др Ранко Голијанин, Завод за стоматологију, Крагујевац.

трају да је рано за то или што немају партнера.

Контрацептивна средства користи 37,3% жена, а још и 36,9% примењује непознате методе. Као контрацептивна средства и методе најчешће се користи прекид сношаја, неплодни дани жене, кондом и спирала. Никаква средства не користи чак 21,4% испитаника.

Кључне речи: сексуална активност, предигра, нерегуларни односи, контрацепција.

sexual life is the opinion that it is too early for it and the lack of partner.

Contraceptive drugs are used by 37, 7% women and 36, 9% exert unknown methods.

Interrupted coitus, women's days barren, condoms and intrauterine spiral are most frequent methods of contraception. Neither contraceptive methods is used by 21, 4% citizens.

Key words: sexual activity, prelude, irregular relationships, contraception.

Увод

Сексуална активност становништва, посебно омладине, вишеструко је значајна за здравље народа. То је форма дружења, као и форма креативности. Сами испитаници су истакли да им је сексуална активност покретач, радост па и смисао живота.^{1, 2} Почетак сексуалних односа се стално помера ка млађем узрасту.³

До сада су спроведене доста бројне студије о сексуалним активностима мушкараца и жена и разлозима који узрокују смањење сексуалних функција и сексуалне активности. Међутим, код нас нису спроведена детаљнија истраживања, посебно истраживања до које старости мушкарци могу бити сексуално активни.⁴ Нека конкретнија истраживања спровео је С. Бојовић и сарадници и публиковао резултате.⁵

Истраживање сексуалне активности је изузетно значајно са више аспеката, а нарочито са здравственог, социолошког и психолошког. Истраживања која је спровео Институт за јавно здравље Србије 2000. и 2006. године прва су истраживања којима је обухваћена цела територија Србије и сви узрасти становништва, што им даје посебан значај.

Циљ рада

Основни циљ јесте да се сагледа сексуална активност становништва Србије.

У оквиру основног циља сагледана је сексуална активност становништва по полу и узрасту, територијама, месту боравка, нивоу образовања и имовинском стању.

Метод рада

У реализацији циља рада извршено је анкетно истраживање међу становништвом Србије, обухватајући целу територију Србије. Заправо, коришћени су резултати обимног анкетног истраживања које је спровео Институт за јавно здравље Србије и то 2000. и 2006. године.

Подаци узети из овог истраживања обрађени су статистичком методологијом и у раду приказани табеларно.

Резултати и дискусија

Овде ћемо најпре погледати да ли млади имају момка/девојку и у ком обиму постоје интимни контакти становништва, који обично претходе сексуалним односима — грљење, љубљење и мажење.

Подаци **табеле 1.** показују да половина испитаника има момка/девојку, а друга половина нема.

Подаци **табеле 2.** показују да је искуства грљења имало 41,8% испитаника, љубљења 37,2%, а мажења изнад струка 28,2% и испод струка 17,3% омладине. Овако висок проценат искуства наше омладине намеће да сагледамо у којој години се стичу ова искуства (**табела 3**).

Табела 1. Има момка/девојку

Има	Број	Проценат
Да	246	49,7
Не	249	50,3
УКУПНО	495	100,0

Табела 2. Искуство у интимним контактима

Интимни контакти		Одговор	Број	Проценат
Загрљај		Да	200	41,8
		Не	279	58,2
		Свега	479	100,0
Љубљење		Да	178	37,2
		Не	301	62,8
		Свега	479	100,0
Мажење	Изнад струка	Да	135	28,2
		Не	344	71,8
		Свега	479	100,0
	Испод струка	Да	83	17,3
		Не	396	82,7
		Свега	479	100,0

Значајно је запазити да су сва наведена искуства у табели 3. у порасту од 10. до 14., односно 15. године, а у каснијем узрасту опадају. Тако највећи проценат омладине стиче искуство загрљаја од 13. до 15. године, а најмањи од 16. до 18. године. Исти случај је и са љубљењем и загрљајем, како изнад тако и испод струка.

Према подацима **табеле 4.** сексуалне односе има 91% одраслих становника Србије, а нешто већи проценат Војводина. У односу на пол нема значајне разлике између мушкараца

и жена, док су у односу на место живљења за 1.6% више у сексуалне односе ступали становници градских него осталих насеља. Проценат становника који су ступали у сексуалне односе расте са годинама живота до 45. године, а затим опада. Исто тако проценат расте и са степеном образовања, као и са порастом имовинског стања.

Сексуалне односе са истополним партнером имало је око 2,5% анкетираних. Интересантно је да је нешто више жена него мушкараца ступило у сексуалне односе са истополним партнером, а исто и сиромашнијих него имућнијих становника, те градских него осталих насеља.

Сексуалне односе са нерегуларним партнером у последњих 12 месеци имало је 7,6% становника Србије, без значајних разлика у појединим подручјима Србије. Ове односе за око 2% има више становништво градских него осталих насеља, а у односу на узраст ти односи опадају са узрастом. Посматрајући по полу вишеструко већи проценат женског становништва има ове односе него мушког (12,4%:3,6%). Исто тако два пута већи проценат нерегуларних односа има становништво средњег него нижег образовања.

Према подацима **табеле 5.**, у први сексуални однос омладина Србије ступа у 17. години и то млађа (15–19) нешто раније (са

Табела 3. Године стечених искустава

Године старости	Загрљај		Љубљење		Мажење			
	Број	%	Број	%	Изнад струка		Испод струка	
					Број	%	Број	%
10	19	10,6	3	1,9	3	2,6	2	2,6
11	22	12,3	10	6,4	8	7,0	4	5,1
12	22	12,3	22	14,0	11	9,8	3	3,8
13	35	19,5	27	17,4	21	18,6	12	15,4
14	35	19,5	41	26,1	24	21,2	18	23,1
15	30	16,8	31	19,7	19	16,8	20	25,6
16	10	5,5	15	9,5	17	15,0	12	15,4
17	5	2,8	6	3,8	8	7,0	5	6,4
18	1	0,7	2	1,2	2	2,0	2	2,6
Укупно	179	100,0	157	100,0	113	100,0	78	100,0

Табела 4. Сексуални односи одраслог становништва

Показатељи		Има односе		Са особом истог пола	Односи са нерегуларним партнером у последњих 12 месеци			
		Број	%		Број особа	%	Просечан број односа	Коришћење кондома
Територија	Војводина	3325	93,4	2,5	264	7,9	2,4	50,5
	Београд	2179	89,8	1,9	165	7,6	2,4	59,1
	Србија	11511	91,0	2,4	871	7,6	2,4	51,6
Насеља	Градска	5691	91,8	2,6	484	8,5	2,4	54,1
	Остала	5820	90,2	2,2	388	6,6	2,4	48,5
Пол	Мушко	5127	91,1	2,1	233	3,6	2,0	45,6
	Женско	6383	90,9	2,6	638	12,4	2,6	53,8
Добне групе	20–34	2875	90,4	2,6	468	16,3	2,6	66,1
	35–44	2064	96,0	2,6	151	7,2	2,5	44,6
	45–54	2222	92,7	2,6	134	6,0	2,0	36,3
	55–64	1767	89,9	3,3	69	3,9	2,2	31,0
	65–74	1723	88,3	1,3	43	2,4	1,8	8,4
	75 и више	859	85,7	0,7	7	0,9	1,5	0,0
Образовање	Ниже	4077	88,5	2,6	160	4,0	2,2	32,8
	Средња	5933	92,2	2,2	595	10,0	2,5	56,4
	Виша и висока	1555	93,7	2,6	116	7,0	2,3	52,8
Имовинско стање	Најсиромаш.	2230	88,4	2,6	167	7,4	2,7	39,3
	Најимућнији	1993	92,9	2,1	170	8,5	2,2	56,8

Табела 5. Сексуално понашање младих

Показатељи		Број анкети-раних	Има односе		Медијана првог односа	Односи са нерегуларним партнером	Користи контрацептивна средства
			Број	%			
Територија	Војводина	404	269	66,6	18	22,9	30,1
	Београд	500	713	62,6	17	25,4	66,9
	Србија	2087	1173	56,2	17	25,8	74,7
Насеља	Градска	1176	647	55,0	17	28,6	77,4
	Остала	909	527	57,9	18	22,3	70,5
Пол	Мушко	1145	554	48,4	17	42,3	78,0
	Женско	940	619	65,8	18	11,0	63,4
Добне групе	15–19	1028	298	29,0	16	32,3	78,4
	20–24	1058	876	82,8	18	29,6	73,0
Имовинско стање	Најсиром.	328	162	49,4	14	22,9	66,3
	Најимућн.	395	229	57,9	17	26,8	77,4

16), док старија (20–24) са 18 година. Исто тако најсиромашнији ступају раније, у 14. години, а најимућнији у 17. години.

Иначе, у сексуалне односе ступило је 56,2% омладине Србије, највише из Војводине 66,6%. Око 3% више омладине осталих насеља је ступило у сексуалне односе него омладне градских насеља. Посматрано по полу, женска омладина је у далеко већем проценту ступила у сексуалне односе него мушка (65,8%:48,4%), а по узрасту млађа омладина је ступила у сексуалне односе само у 29% случајева, а старија у 82,8% случајева. Најзад, знатно већи проценат најимућније омладине ступило је у сексуалне односе него најсиромашније (57,9:49,4%).

Око четвртине (25,8%) омладине има сексуалне односе са нерегуларним партнером и то чешће омладина градских него осталих насеља. Посматрано по полу, односе са нерегуларним партнером скоро у четири пута већем

проценту има мушка него женска омладина. Интересантно је да млађа омладина има односе са нерегуларним партнером у већем проценту него старија омладина. При односу са нерегуларним партнером око три четвртине омладине Србије користи кондом (у Војводини само 30%). Имућнија омладина користи кондом у већем проценту него сиромашнија. Исто тако мушкарци користе у већем проценту кондом него што то жене захтевају.

Као што се из **табеле 6.** види, највећи број омладине ступа у сексуалне односе што је већина од друштва урадила, али и из љубави. Даље долази физичка привлачност, јер мисли да је време за то, и радозналост. Остали разлози су ређи.

Немају сексуалне односе углавном зато што сматрају да је још рано за то или што немају партнера, док други разлози далеко ређи (**табела 7**).

Сексуални односи се углавном обављају са једним партнером, посебно жене. Са два или више партнера сексуалне односе има 4, 4% испитаника и то преко три пута више мушкар-

Табела 6. Разлози за ступање у сексуалне односе

Разлози	Број	Проценат
Већина друштва искусила	13	25,0
Љубав	13	25,0
Физичка привлачност	9	17,3
Мисли да је време за то	8	15,4
Радозналост	4	7,7
Страст	3	5,8
Инсистирање партнера	2	3,8
УКУПНО	52	100,0

Табела 7. Разлози немања сексуалних односа

Разлози	Број	Проценат
Рано је за то	374	81,3
Нема партнера	64	14,0
Здравствени разлози	6	1,3
Други	16	3,4
УКУПНО	460	100,0

Табела 8. Понашање у сексу

Понашање		Број			Структура		
		Мушко	Женско	Свега	Мушко	Женско	Свега
Има односе	Са једним партнером	3107	3146	6253	80,5	93,5	86,6
	Са два или више	252	67	319	6,5	1,9	4,4
	Без одговора	500	150	650	13,0	4,6	9,0
	Укупно	3859	3363	7222	100,0	100,0	100,0
Ступа у однос са особом коју први пут види	Да	181	64	245	4,7	1,9	3,4
	Не	3287	3240	6527	85,8	96,7	90,9
	Понекад	366	46	412	9,5	1,4	5,7
	Укупно	3834	3350	7184	100,0	100,0	100,0

ци него жене. Са партнером кога први пут види углавном се не ступа у сексуални однос. Ступа само 3,4% становника, а 5,7% само понекад, и то чешће мушкарци (*табела 8*).

Контрацептивна средства користи 37,3% жена у Србији, а још 36,9% жена примењује непоуздане контрацептивне методе. Нешто већи проценат жена градских насеља користи контрацептивна средства него жене осталих насеља. У односу на узраст, коришћење ових средстава расте са узрастом жена, а исто тако и са имовинским стањем (*табела 9*).

Табела 9. Контрацепција жена 15–49 (у процентима)

Показатељи		Користи	
		Контрацеп. средства	Непоуздане методе
Терито.	Војводина	38,1	37,8
	Београд	40,8	35,3
	Србија	37,3	36,9
Насеља	Градска	39,4	39,6
	Остала	35,2	34,2
Добне групе	15–19	37,5	40,4
	20–29	32,1	32,5
	30–39	54,2	34,7
	40–49	41,0	38,2
Имов. стање	Најсиром.	28,6	30,6
	Најимућније	46,4	40,4

Која се контрацептивна средства користе показује подаци *табеле 10*. Према овим подацима као контрацептивно средство се најчешће користи прекид сношаја, затим неплодни дани, кондом и спирала. Остала контрацептивна средства се знатно ређе користе. Значајно је запазити да преко петина жена не користи никаква контрацептивна средства.

Која се контрацептивна средства користе показују подаци *табеле 10*. Према овим подацима као контрацептивно средство – метода се користи прекид сношаја, затим неплодни дани, кондом и спирала. Остала контрацептивна средства се знатно ређе користе. Значајно је запазити да 17,4% испитаника не користи никаква контрацептивна средства.

Табела 10. Коришћење контрацептивних средстава

Контрацептивна средства	Број	Проценат
Прекид односа	3304	40,9
Неплодни дани	1457	18,0
Кондом	929	11,5
Спирала	417	5,2
Пилуле	243	3,0
Локална	110	1,3
Дијафрагма	108	1,3
Друга	117	1,4
Никаква	1387	17,4
УКУПНО	8072	100,0

Закључак

Омладина има у високом проценту стечена искуства у предигри сексуалних односа – грљењу, љубљењу и мажењу. Та искуства се стичу веома рано, чак почев од десете године, па расту до 14., односно 15. године, а касније опадају.

Сексуалне односе има 91% становника Србије, а 93,4% Војводине. Проценат ступања у сексуалне односе расте са узрастом до 45. године, а затим опада. Исто тако расте са степеном образовања и са имовинским стањем.

Сексуалне односе са истополним партнером има око 2,5% и то нешто више женског него мушког становништва, те сиромашнијих него имућнијих становника.

Сексуалне односе са нерегуларним партнером имало је 7,6% становника, нешто више градских него сеоских насеља. Ови односи опадају са узрастом. Вишеструко већи проценат жена има односе са нерегуларним партнером, него мушкараца.

У прве сексуалне односе омладина ступа у 17. години, с тим што млађа омладина (15–19) нешто раније него старија (20–24). Исто тако најсиромашније становништво ступа раније у сексуалне односе него најимућнији.

Сексуалне односе има 56,2% младих Србије (у Војводини 66,6%). Женска омладина је у већем проценту ступила у сексуалне односе

него мушка. Око четвртина омладине (25,8%) има сексуалне односе са нерегуларним партнером, и то знатно више мушка него женска омладина.

У сексуалне односе се најчешће ступа из љубави и што већина из друштва има сексуална искуства, затим због физичке привлачности, што сматрају да је време за то и због радозналости. Не ступају у сексуалне односе јер сматрају да је рано за то или што немају партнера, а ређе из других разлога.

Сексуални односи се обављају углавном са једним партнером, а много ређе са два или више (4,4%).

Контрацептивна средства користи само 37,3% жена Србије и још 36,9% непоуздане контрацептивне методе. Као контрацептивна средства и методе најчешће се користе прекид сношаја, неплодни дани, кондом и спирала. Остала контрацептивна средства се знатно ређе користе. Не користи никаква контрацептивна средства чак 17,4% испитаника.

Литература

1. *Обрадовић М.*: Сексуална активност старих особа у Србији. Зборник стручних саопштења и постера 6. геронтолошког конгреса Југославије, Врњачка бања 12–16 маја 2002; 146–148.
2. *Бојовић Б., Бојовић С.*: Старосна граница сексуалне активности наших мушкараца. Зборник стручних саопштења и постера 6. геронтолошког конгреса Југославије, Врњачка бања 12–16 маја 2002; 142–146.
3. *Тимотић Б. и сар.*: Социјална медицина, Веларта, Београд, 2000.
4. *Костић А.*: Основи савремене медицине. Медицинска књига, Београд – Загреб, 1966.
5. *Бојовић С.*: Андрологија. Монографија, Универзитетска реч, Никшић – Титоград, 1986